

Publieke werken

'Andere tijden' luidt de titel van de NIVRA-debatcyclus die op 20 april 2009 van start ging met een

discussie over de publieke functie van het accountantsberoep. Met de titel wordt de vraag opgeroepen of de traditionele conventies van het accountantsberoep nog steeds van toepassing zijn in een wereld die wezenlijk aan het veranderen is. Met name de publieke rol van de accountant is een onderwerp dat de gemoederen verhit. Op Accountant.nl woedt al weken een discussie over de geheimhouding, naar aanleiding van de weigering van PwC om voor een openbare zitting van een onderzoekscommissie van de Provinciale Staten van Noord-Holland te verschijnen. Afgezien van alle juridische aspecten gaat het hier in wezen om de vraag of en wanneer het principe van geheimhouding - een belangrijk uitgangspunt voor de uitoefening van het openbare beroep - moet wijken voor het principe van openheid over de besteding van publieke gelden. Het is een vraag die niet los gezien kan worden van de tijd waarin we leven. In deze tijd wordt er anders over de rol van het openbaar bestuur gedacht dan veertig, vijftig jaar geleden. Dat is tevens het gevaarlijke ervan: te gemakkelijk meebewegen met de tijdgeest leidt tot oppervlakkigheid en opportunisten, en draagt niet bij aan een duurzaam maatschappelijk vertrouwen in het accountantsberoep. Tegelijkertijd is starheid van geest de snelste weg naar een maatschappelijk buitenspel, dus ergens daartussenin - staan voor je principes maar bereid zijn tot dialoog - moet de oplossing liggen. De banken hebben dat inmiddels ook begrepen. Onder leiding van Cees Maas publiceerden ze het rapport 'Naar herstel van vertrouwen', toevallig hetzelfde motto als waarmee het accountantsberoep vijf jaar geleden op de boekhoudaffaires reageerde. De publieke nutsfunctie wordt opnieuw inhoud gegeven: een gezonde beloningsstructuur in plaats van korte termijn winstbejag en niet de aandeelhouder voorop maar de klant. Dat laatste is saillant, want de controlerend accountant heeft onder invloed van de code Tabaksblat met de tegenovergestelde beweging gemaakt. Geen probleem, het houdt de partijen voor het moment mooi in evenwicht, maar het roept wel de vraag op welk belang de controlerend accountant uiteindelijk dient. Het antwoord ligt besloten in een andere beproefde conventie, de 'agency-theorie': de controlerend accountant als vertegenwoordiger van de externe belanghebbende in een transactie tussen twee partijen. Dit uitgangspunt staat nog steeds als een huis, en is niet voor niks de basis van het 'assurance-framework' (dat iedere accountant uit zijn hoofd zou moeten kennen, twijfelaars raadplegen nú de verse brochure hierover op de NIVRA-site). Ook deze conventie gooien we in 'andere tijden' dus maar niet overboord. En de 'accountants in business' dan, hoe zit het met hun publieke waarde? Vanwege mijn beperkte redactionele ruimte verwijs ik opnieuw naar de commissie van Cees Maas die nascholing verplicht wil stellen voor bankiers. Een aanbeveling die nog maar kort geleden goed was voor een enkele reis psychiatrische inrichting, maar die het NIVRA al veel eerder invoerde voor alle RA's in financiële functies. Want ook deze RA's hebben een grote verantwoordelijkheid en dienen daarom te voldoen aan hoge ethische en professionele normen. Het accountantsberoep heeft er meer dan honderd jaar over gedaan om haar publieke waarde op te bouwen. Die waarde is beproefd in perioden van bloei en van crisis, en juist daardoor bestendig geworden tegen de grillen van de tijd. Dat is waardevol, maar zeker geen reden om het te koesteren. Integendeel, laten we het vooral blijven beproeven, bediscussiëren en bekritisieren. Want alleen zo blijft het beroep weerbaar, bestendig en maatschappelijk relevant.

GERT SMIT
algemeen directeur

OP DE KORREL

Accountant.nl

Voor eerdere columns en reacties zie Accountant.nl.